

Fra: "stein sæther" <steingull@yahoo.no>
Sendt: tirsdag 12. mai 2026 04:19:31
Til: "NVE Postmottak" <nve@nve.no>
Emne: Til NVE Klage over NVEs vedtak i vilkårsrevisjonen for Sjøavassdraget, inkludert Hollaelva, Hageaelva og øvre Svorka – krav om endring av manøvreringsreglementet for Hollaelva

Til NVE

Klage over NVEs vedtak i vilkårsrevisjonen for Sjøavassdraget, inkludert Hollaelva, Hageaelva og øvre Svorka – krav om endring av manøvreringsreglementet for Hollaelva

Klager: Stein Sæther, gnr. 100 bnr. 45, Heim kommune

Vedtak: NVEs vedtak av 23./27. april 2026 i sak NVE 201303870

Klageinstans: Energidepartementet

Klagen gjelder: Vilåret om minstevannføring i Hollaelva, særlig målepunktet ved Stølsfossan, vannslippets størrelse, kontrollordningen og behovet for ytterligere miljøvilkår.

1. Innledning og klageinteresse

Jeg viser til NVEs vedtak i vilkårsrevisjonen for Sjøavassdraget, inkludert Hollaelva, Hageaelva og øvre Svorka. Jeg er grunneier langs Hollaelva og har gjennom lang tid fulgt utviklingen i elva, fosselandskapet, vegetasjonen og fiskeforholdene. Jeg har tidligere inngitt uttalelser i revisjonssaken.

Klagen gjelder ikke at NVE har innført krav om minstevannføring i Hollaelva. Dette er i seg selv positivt og nødvendig. Klagen gjelder at det fastsatte vilåret etter mitt syn er utilstrekkelig, vanskelig kontrollerbart og ikke egnet til å sikre de miljøverdiene NVE selv har lagt til grunn som sentrale: laks, sjøørret, elvemusling, vanntilknyttet naturmangfold, flomskogsmark og det særlige fuktige lokalmiljøet langs elva.

Klagen fremsettes innen fristen, eventuelt så snart som mulig etter at vedtaket kom til min kunnskap.

2. Påstand / ønsket resultat

Det bes om at Energidepartementet endrer NVEs vedtak slik at manøvreringsreglementet for Hollaelva skjerpes og presiseres.

Prinsipalt bes det om at vilåret om minstevannføring endres slik at vannslippet knyttes til reelt slipp fra reguleringsinntaket/bekkeinntakene i Hollaelva/Tverrelva, og ikke bare til vannføring målt ved Stølsfossan. Det bør fastsettes krav om regulerbar luke eller annen teknisk løsning ved inntaket som sikrer at en nærmere fastsatt andel av reell vannføring tilbakeføres til Hollaelva, for eksempel minimum 5 % av reell vannføring, og uansett ikke lavere enn et nivå som er faglig begrunnet ut fra hensynet til laks, sjøørret, elvemusling, bunnfrost og vanddekt areal.

Subsidiært bes det om at minstevannføringen økes og at reglementet suppleres med krav om måling både ved slippunkt/inntak og ved Stølsfossan, slik at det kan dokumenteres hva som faktisk slippes fra reguleringsanlegget, og hva som skyldes naturlig tilsig fra sidebekker nedstrøms inntaket.

Videre bes det om at konsesjonæren pålegges å utarbeide og gjennomføre et tidsavgrenset prøveprogram med økt vannslipp i Hollaelva, kombinert med målinger av vannføring, vanddekt areal, temperatur, bunnfrost, gytegroper, oppgangsforhold for fisk og forholdene for elvemusling.

Endelig bes det om at habitattiltak ikke brukes som erstatning for tilstrekkelig vannføring, men bare som supplement.

3. Klagen retter seg særlig mot målepunktet ved Stølsfossan

Etter det reviderte manøvreringsreglementet skal det sikres en vannføring på 211 l/s i Hollaelva, målt ved Stølsfossan, hele året. Dersom tilsiget er mindre enn kravet, skal hele tilsiget slippes forbi. Det er samtidig tatt inn en bestemmelse om at ising mellom slipp- og målepunkt kan vanskeliggjøre måling, og at avvik relatert til dette ikke nødvendigvis skal anses som brudd på vilkåret.

Dette er etter mitt syn en svakhet ved vedtaket.

Stølsfossan ligger ikke ved reguleringsinntaket. Måling der vil kunne fange opp vann fra sidebekker og restfelt mellom inntaket og Stølsfossan. Målepunktet gir derfor ikke nødvendigvis et korrekt bilde av hvor mye vann konsesjonæren faktisk slipper tilbake fra reguleringen. Dersom målepunktet ligger slik at naturlig bekketilsig nedstrøms inntaket inngår i målingen, kan konsesjonæren oppfylle målekravet uten at Hollaelva faktisk får et tilstrekkelig regulert vannslipp fra den delen av nedbørsfeltet som er tatt bort.

Dette er etter mitt syn kjernen i saken. Det er ikke tilstrekkelig at det "måles vann" ved Stølsfossan dersom målingen ikke skiller mellom:

1. vann som faktisk slippes tilbake fra reguleringsinntaket, og
2. vann som uansett ville kommet fra sidebekker og restfelt nedstrøms inntaket.

Et slikt vilkår kan gi et bilde av at Hollaelva er sikret vann, mens den øvre og midtre elvestrekningen fortsatt kan være for tørr. Det er særlig uheldig fordi elva, etter reguleringen, allerede har mistet en vesentlig del av sitt naturlige nedbørsfelt.

4. Kunnskapsgrunnlaget er for svakt til å konkludere med at 211 l/s ved Stølsfossan er tilstrekkelig

NVE bygger vedtaket på at minstevannføring i Hollaelva vil gi miljøgevinst. Det er jeg enig i. Men det er ikke tilstrekkelig begrunnet at akkurat 211 l/s målt ved Stølsfossan er nok til å ivareta de miljøverdiene vedtaket selv peker på.

Saken viser tvert imot at kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. Det er opplyst at det ikke foreligger kjente målinger og registreringer av vannføringen i Hollaelva og Hagaelva. Når det ikke finnes et sikkert vannføringsgrunnlag, burde det vært stilt strengere krav til utredning og kontroll før man fastsetter et endelig nivå og et målepunkt som skal gjelde i mange år fremover.

Dette gjelder særlig når saken gjelder et vassdrag med laks, sjøørret og elvemusling, og hvor NVE selv legger til grunn at reguleringen sannsynligvis har hatt negativ virkning på miljøverdiene.

5. Hollaelva er mer enn den anadrome strekningen

NVE legger stor vekt på anadrom fisk og elvemusling. Det er riktig. Men Hollaelva har også særlige naturkvaliteter langs elva, herunder fuktighetsavhengig vegetasjon, flompåvirkede naturtyper og et lokalklima som tidligere var preget av foss, skodde, fuktighet, store bregner og lav.

Dette miljøet er avhengig av mer enn et minimumstall ved ett målepunkt. Det er avhengig av at vannføringen faktisk opprettholder elvas rytme, fuktighet og dynamikk. Før reguleringen steg og sank elva med nedbør, snøsmelting og naturlig tilsig. Dette skapte fuktighet i elvedalen og bidro til livsgrunnlaget for vegetasjon, bunndyr, fisk og musling.

Et fast, lavt vannføringskrav målt langt nede i systemet kan ikke uten videre erstatte dette. Det kan hindre den mest akutte tørrleggingen, men det er ikke sikkert at det hindrer fortsatt økologisk forringelse.

6. Forholdet til laks, sjøørret og elvemusling

Hollaelva er et vassdrag med lokal laks og sjøørret. Gytefisktellingerne fra 2021 viste at det fortsatt foregår gyting i elva, og at gytebestandsmålet den gang var oppnådd. Det gjør ikke behovet for vann mindre. Tvert imot viser det at elva fortsatt har verdier som kan reddes og styrkes dersom vannføringen blir riktig.

Elvemuslingen er avhengig av laks og/eller ørret i livssyklusen. Dersom vannføringen blir for lav, slik at oppgangsforhold, gyteområder, ungfiskområder og vinteroverlevelse svekkes, rammes også elvemuslingen. Det er opplyst at elvemuslingbestandene består av eldre individer og at det ikke er påvist rekruttering. Dette tilsier en føre-var-tilnærming.

Etter mitt syn er det ikke forsvarlig å nøye seg med et lavt og usikkert vannføringskrav når både fisk og elvemusling er avhengig av reell forbedring.

7. Vintervannføring, bunnfrost og djuphøler

Et sentralt problem er vinterforholdene. Jamt vannsig gjennom vinteren kan motvirke bunnfrysing. Dersom vannføringen blir for lav, kan gytegroper, kulper og leveområder for ungfisk bli utsatt. Manglende smeltevannsflokker kan også bidra til at djuphøler fylles igjen, slik at viktige frostfrie områder forsvinner.

Jeg er kjent med at biotoptiltak som utgraving av djuphøler og terskler kan være aktuelle. Slike tiltak bør vurderes. Men de kan ikke erstatte tilstrekkelig vann. Uten vann vil fysiske habitattiltak ha begrenset verdi.

Det bes derfor om at konsesjonæren pålegges å utrede og gjennomføre habitattiltak bare som supplement til et styrket vannføringsregime.

8. Oppvandringsforhold og lav vannføring

Lav vannføring skaper også problemer for oppvandrende fisk. Fisk kan starte oppgangen, men bli stående i nedre deler eller ved grunne partier fordi den ikke kommer videre. Da blir fisken sårbar for predasjon og fiske, lovlig eller ulovlig.

Det bør derfor vurderes særskilte tiltak for å sikre oppgang ved lav vannføring. Dette kan være fysisk tilrettelegging, kanal-/trappeløsninger eller andre tiltak ved kjente flaskehalsar. Det bør også vurderes fiskeforbud eller strengere kontroll på utsatte deler av elva dersom lav vannføring gjør fisken særlig sårbar.

9. Forslag til teknisk løsning

Jeg ber om at følgende løsning utredes og vurderes som alternativ til dagens målepunkt ved Stølsfossan:

Det etableres en regulerbar luke eller annen teknisk løsning ved tunnelinntakets oppdemming som sikrer at en fastsatt andel av reell vannføring føres tilbake til Hollaelva. Som utgangspunkt foreslås minimum 5 % av reell vannføring, men nivået må fastsettes etter faglig vurdering av miljøbehovet.

En slik løsning vil være mer etterprøvnbar enn måling ved Stølsfossan alene. Den vil også bedre ivareta sammenhengen mellom vannet som tas ut av vassdraget og vannet som faktisk tilbakeføres.

Dersom NVE/Departementet mener at et slikt krav krever nærmere teknisk utredning, bes det i det minste fastsatt et vilkår om at konsesjonæren innen kort frist må utrede løsningen, herunder kostnader, driftssikkerhet, vinterforhold, måling/logging og miljøeffekt.

10. Alternativ energiløsning bør vurderes

Jeg har også pekt på muligheten for en løsning hvor TrønderEnergi gis anledning til å utrede en turbinløsning ved Stølsfossan eller tilsvarende, som kan utnytte overløp, utslipp og bekketilsig samtidig som mer vann beholdes i Hollaelva. Dette er ment som et kompromiss: restaurering av elv og omkringliggende natur, samtidig som samfunnets behov for energi ivaretas.

Jeg er innforstått med at dette kan ligge utenfor det som direkte kan pålegges gjennom manøvreringsreglementet. Men det bør i det minste vurderes som del av en helhetlig løsning, særlig dersom konsesjonæren anfører at økt minstevannføring gir krafttap.

11. Ising og kontroll

Det er problematisk at reglementet uttrykkelig åpner for at ising mellom slipp- og målepunkt kan gjøre måling vanskelig, og at avvik relatert til dette ikke skal anses som brudd dersom konsesjonæren synliggjør lokalklimatiske forhold.

Dette kan svekke vilkårets praktiske virkning. Dersom målingen ikke kan dokumentere faktisk oppfyllelse i perioder hvor vannføringen er særlig viktig, må det etableres en annen kontrollordning. Det bør ikke være slik at usikkerhet om måling i praksis går ut over elva.

Det bes derfor om at reglementet suppleres med krav om:

- måling/logging ved slippunkt eller inntak,
- måling ved Stølsfossan som kontrollpunkt,
- offentlig tilgjengelige måledata,
- rutiner for avvik, ising og lavvannsperioder, og
- en plikt til å iverksette korrigerende tiltak dersom vannføringen ikke oppnår formålet.

12. Samlet vurdering

NVEs vedtak er et skritt i riktig retning ved at det innføres minstevannføring i Hollaelva. Men vedtaket går ikke langt nok, og det er knyttet for stor usikkerhet til både nivået, målepunktet og kontrollen.

Når en så stor del av Hollaelvas naturlige nedbørsfelt er ført bort, og når elva har dokumenterte verdier knyttet til laks, sjøørret, elvemusling, vanntilknyttet natur og et særegent fuktighetsmiljø, må minstevannføringen være reell, målbar og økologisk virksom.

Det er ikke tilstrekkelig å fastsette et tall ved Stølsfossan dersom dette tallet kan oppfylles gjennom sidebekker og resttilsig, uten at det dokumenteres hva som faktisk slippes tilbake fra reguleringen.

13. Konklusjon

Jeg ber om at klagen tas til følge, og at vedtaket endres slik at:

1. målepunktet ved Stølsfossan ikke blir eneste grunnlag for oppfyllelse av minstevannføringskravet,

2. det fastsettes krav om måling og dokumentasjon ved slippunkt/inntak,
3. minstevannføringen økes eller knyttes til en andel av reell vannføring, eksempelvis minimum 5 %,
4. konsesjonæren pålegges å utrede regulerbar luke eller tilsvarende teknisk løsning for tilbakeføring av vann til Hollaelva,
5. det gjennomføres et prøveprogram med økt vannslipp og miljøovervåkning,
6. habitattiltak, djuphøler og oppvandringsløsninger vurderes som supplement til økt vannføring, og
7. måledata og kontrollordning gjøres åpne og etterprøvbare.

Med vennlig hilsen

Stein Sæther
gnr. 100 bnr. 45, Heim
tlf. 908 83 206